

Danmark i FN's Sikkerhedsråd

D E N N Y V E R D E N

TIDSSKRIFT FOR INTERNATIONALE STUDIER

DIIS • København • 2005

Indledning

“*In the future, everyone will be world-famous for 15 minutes,*” forudsagde Andy Warhol i 1968. Noget tilsvarende gælder muligvis også stater, selvom tidsrammen for berømmelsen måske er lidt længere. I hvert fald oprandt den 1. januar 2005 berømmelsens tid for lille Danmark, der ellers er så vant til internationalt at gå i et med tapetet – medmindre det da drejer sig om prinsebryllupper eller royale barnefødsler. Vi trådte nemlig per denne dato ind i FN's Sikkerhedsråd, hvor vi som de øvrige ikke-permanente medlemmer vil have sæde i to år, dvs. til udgangen af 2006.

Selvom det ikke skal få lov at overskygge den forståelige (og vel også berettigede) begejstring, rejser dette naturligt to spørgsmål: Betyder det, at vi for en tid får lov at “spise kirsebær med de store” (dvs. de permanente medlemmer), at vi faktisk får nogen indflydelse, vores lidenhed taget i betragtning? Og hvad vil vi så fald bruge denne indflydelse til – dvs. på hvilke områder kan en småstat som Danmark sætte nogle uafvaskelige fingeraftryk?

Som det fremgår af *Louise Andersens* artikel i dette nummer af *Den Ny Verden* og appendikset om de danske prioriteter i Sikkerhedsrådet, er det faktisk lykkedes at få mindst én af de danske mærkesager igennem maskineriet, nemlig oprettelsen af en såkaldt fredsbygningskommission. Den skal bl.a. sikre, at netop afsluttede konflikter ikke bare blusser op igen, så snart FN-tropperne er draget hjem, som det så ofte er sket, men at der bliver lagt et solidt grundlag for stabil fred. 1-0 til Danmark, og oven i købet i en rigtig vigtig sag, der heldigvis ikke berørte stormagterne så meget, at nogen af dem lagde hindringer i vejen.

Det samme kan desværre ikke siges om en anden mærkesag, nemlig den stærkt påkrævede reform af Sikkerhedsrådets sammensætning. Som argumenteret i *Bjørn Møllers* første artikel betyder den antikverede sammensætning af den såkaldte P5-gruppe (USA, Rusland, Kina, England og Frankrig) med det privilegium at kunne nedlægge veto imod, hvad alle andre måske er enige om, at hele FN-systemets legitimitet er begrænset.

Mange forslag til reform blev fremlagt til FN's 60-årstopmøde i september 2005, men ingen af dem blev vedtaget.

Dette er måske så meget desto mere beklageligt i betragtning af, at der, som *Peter Viggo Jakobsen* og *Jens Elo Rytter* argumenterer, er rigtig gode grunde til at udvide FN's – og hermed Sikkerhedsrådets – beføjelser, så man med magt kan gribe ind i medlemsstaternes indre anliggende, f.eks. for at forhindre folkemord. For at noget sådant skal være antageligt for medlemskaberne kræves et Sikkerhedsråd, hvis legitimitet er uantasteligt. Det samme gælder måske de situationer, hvor FN reelt har overtaget den øverste myndighed i (en del af) en medlemsstat, som det f.eks. er sket i både Bosnien og Kosovo. De ubehagelige dilemmaer, noget sådant indebærer, behandles i *Niels Aadal Rasmussens* artikel om Kosovo.

Andre vigtige spørgsmål står også på dagsordenen i løbet af vores to år i Sikkerhedsrådet. Selvom man kan sætte spørgsmålstejn ved den prioritet, spørgsmålet om spredning af atom- og andre masseødelæggelsesvåben bliver givet (i betragtning af de langt større arsenaler, som de eksisterende og anerkendte atommagter råder over), er der ingen som helst tvivl om, at spørgsmålet fortsat vil påkalde sig Sikkerhedsrådets bevågenhed – som beskrevet i *Martin Rødbros* artikel. Det samme gælder spørgsmålet om international terrorisme. Som det fremgår af *Peter Vedel Kessings* artikel, står FN centralt i den kontrovers, som den af USA lancerede "krig mod terror" har afstedkommet – eftersom det kun er en verdensorganisation som FN, der kan vedtage en autoritativ definition af, hvad terror er, og hvem der derfor skal betegnes som terrorister. Her har Danmark sikret sig en placering, der måske kan vise sig central, nemlig som chef for Sikkerhedsrådets komite for terrorbekæmpelse – men om det vil lykkes her at nå frem til enighed, kan kun tiden vise.

Selv hvis man skulle opnå enighed om hvad og hvem, der er hhv. terror og terrorister er det mindre klart, hvordan man skal forholde sig til sidstnævnte. Eftersom terror allerede er erklæret ulovligt (bl.a. af Sikkerhedsrådet) er det langt fra klart, hvilke juridiske instanser, der i påkommende tilfælde skal kunne fælde dom over de terrorister, der måtte blive pågrebet. Som det fremgår af *Erik André Andersens* artikel, er der her en stående uenighed om betimeligheden af en international retsinstans, hvor USA og dets europæiske allierede (herunder Danmark) indtager diametralt modsatte og uforenelige positioner. Hvor de europæiske lande vil tilkende Den Internationale Krigsforbryderdomstol (ICC) jurisdiktion, er USA stærkt imod. Om det vil lykkes Danmark i terrorbekæmpelseskommisionen at bygge bro mellem disse to standpunkter, vil vise sig – men man har da lov til at håbe.

Håbet er også lysegrønt mht. verdens og FN's smertensbarn, nemlig det afrikanske kontinent, der ikke blot plages af fattigdom og AIDS-epidemien, men også af voldelige konflikter. I *Bjørn Møllers* anden artikel beskrives,

hvordan FN gennem de sidste fem årtier har spillet en helt central rolle for Afrika på en lang række felter, om end langt fra altid med held – bl.a. fordi de store bidragydere har været alt andet end rundhåndede med de ressourcer, de har lovet at stille til rådighed. At dømme efter de store donorlandes og organisationers retorik gennem de seneste år (der alle taler om en øget indsats) er der dog (måske) en grund til en behersket optimisme.

